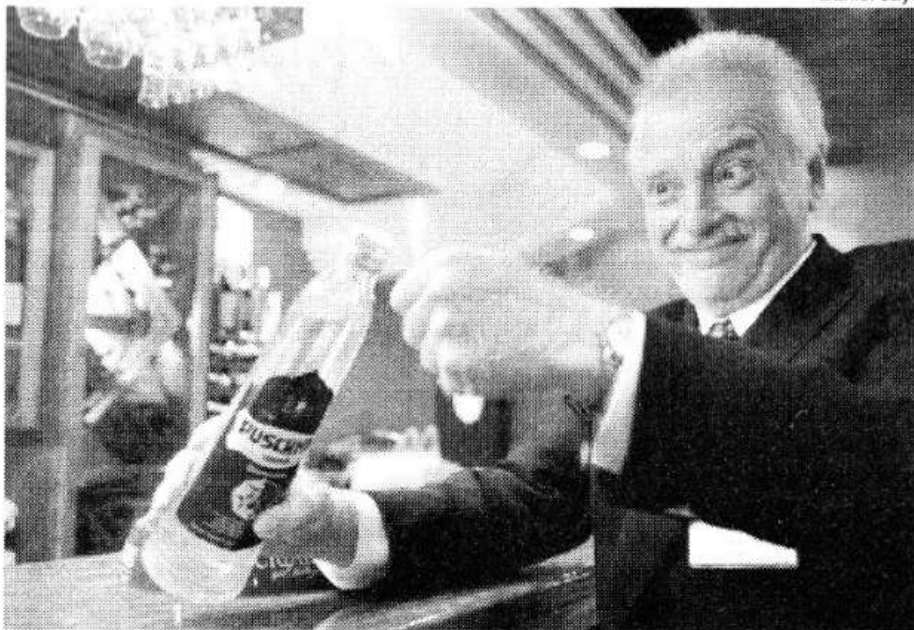

Vedres András:
Bokszer és öngyújtó (56-os elbeszéléseim)

Budapest, 2016. október 23.

El hombre de la molotov

Daniel Jayo

El mandato número ocho del código de inventores sugiere evitar “excentricidad o chifladura”. Consiste, dice el decálogo, en desarrollar una conducta real o aparente que muestra al inventor fuera de las respuestas que las personas comunes esperan de un interlocutor o socio.

Vedres András: Bokszer és öngyújtó (56-os elbeszéléseim)

Első rész: Október huszonharmadika

Az utolsó óra ábrázoló geometria volt kedden, 1956. október 23-dikán a budapesti Vörösmarty Gimnázium 2B osztályában. Szép őszi idő volt. Az ablakok nyitva, a napsütésben az iskolaudvar hársfájáról egy-egy sárga levél keringve indult útjára a készülődő tél fagyos zsákja felé. Bent a teremben Kecse, akit mi hívtuk így, a forgástestekkel bűvészkedett. Valami kúp metszést magyarázott, de csak egy-két stréber figyelt. Az osztály többsége mással volt elfoglalva.

A szünetben terjedt a hír a folyosókon, hogy az egyetemisták tüntetést szerveznek délutánra. Papír fecniken üzenetek jöttek, mentek a padok alatt. Kicsengetésig megszületett a döntés: Parlamenthez délután ötre!

Tanítás után gyorsan hazatrappoltam, befaltam az ebédet, összecsaptam a holnapi leckéket, és rohantam a Józsefvárosiak találkozóhelyére. A Tömő és Bókay utca sarkán két fiú ácsorgott.

Hol vannak a többiek? – kérdeztem.

Úgy látszik beszartak, mondta a padtársam. Ne várjuk őket, így is késő van, menjünk tuján. – javasolta, és tömzsi ujjjaival az Üllői út irányába bökött.

A mai nyájas olvasónak itt magyaráznom kell, hogy mi is a „tuja”. Az a villamost jelenti, mégpedig olyant, melynek a hátulja – a „há-tuja” az ütközőn és a vastag lökhárítón kellő helyet ad akár három kamasz popsi számára. Az indulás pillanatában kell felpattanni oda, és a megállóhoz érkezvén leugrani, gyorsan átvedleni járó-kelőnek, majd a tuja elinduláskor újból felkapaszkodni. Persze nagyon figyelni kell a kalauzt, aki igyekszik a tujázókat, elhessegetni. Mint ahogyan ez a legyeknél is meddő tevékenység, ezért mi, pénztelen, de vagány pesti srácok, a villamosok hátulján ingyen utazhattunk így város szerte. Most is simán elértünk a Szabadság hídhöz, ahol át kellett szállni.

Srácok! Most muszáj jegyet váltani, mert a stukán nem lehet tujázni. Elő a pénzekkel! – adtam ki az utasítást.

A következő „sárga” a 2-es villamos volt. Az, a többi társához képest alacsonyan, szinte a sínekhez tapadva rohangált a pesti Duna parton fel s alá, úgy mint most is. Szóval, a kecses hátulján nem volt biztonságos a tujázás. A stukán nagy meglepetés ért minket. A kalauz nem kérte a jegyeket, hanem hangos szóval buzdított mindenkit: szálljanak le a Parlamentnél, és menjenek a tüntetésre.

Érdemes volt eljönni, – kacsintottam társaimra és megcsörgettem a zsebemben lapuló fillérjeimet, amelyet nem nyelt el a kalauzi táská.

A járat nem megy tovább, leszállás! – kiáltott kalauzunk.

A stuka csikorogva megállt a teret ölelő többi társa mögé. A vezető nagy csattanással lehúzta az áramszedőt, és az indítókulcsot zsebre vágva utolsóként elhagyta a kocsit. Az utasaikat vesztett villamosok, mint ráérő érdeklődők, csillogó ablakaikkal nézték: hogyan telik meg a tér izgága emberekkel.

Kis idő múltán a tér olyan lett, mint méhekkal teli óriás kaptár. Ugyan úgy zsongott. Az emberek időről-időre változó összetételben, kisebb-nagyobb csoportokat alkottak, gesztikulálva, egymás szavába vágva úgy adták ki magukból az elnyomásról szóló mondandóikat, mint a méhek a nektárjukat. Mi, Józsefvárosi utcakölykök ide-oda

furakodtunk, hogy nehogy lemaradjunk valamiről. Minden érzékszervünkre szokatlanul hatott ez a különös légkör.

Nézd, ott a beszédkész a stúdióba – húzott bal felé az egyik osztálytársam, oda ahol kalauzunk olvasott fel valami követelés felét.

Bólogatva, nagy okos pofával hallgattuk a pontokat, majd elunva azokat, megpróbáltunk a lépcsőkhöz közelíteni, ahol valaki szónokolt. A nagy zsongástól nem lehetett hallani a beszédet. Közben besötétedett. Egyszer csak láttuk, hogy a tér fölé magasló kupola tetején világítani kezd az ötágú vörös csillag, az egyetlen fény a téren, amire csak tisztelettel volt szabad tekintenünk. Ekkor valaki az egyik méhkaptárban skandálva rázendített: Oltsák el a csillagot!

E felszólítás futótűz szerűen terjedt. Az emberek először félve, szomszédjaikra pillantva, előbb halkán, szinte ízlelgetve ejtették ki a szótagokat, majd felbátorodva harsogni kezdtek: Oltsák el a csillagot! Oltsák el a csillagot! Oltsák el a csillagot! Oltsák el a csillagot!

A mi, mutáló kamasz hangunk is együtt zenget a tömegével: Oltsák el a csillagot! A hangorkán nekicsapódott az Országház faragott tornyainak, ablakainak, és úgy megrengethette a kupola tetején a büszke vöröslő csillagot, hogy az egyszer csak kialudt. Erre olyan öröm ordítás indult be, mely hang életem során vissza-vissza tér lelkemben, ha rám tör a honfibu hazám sanyarú állapotát tapasztalván. Mi akkor ott összekapaszkodtunk, és vad örömtáncot lejtettünk. Beállt közénk a kalauz is, még a táskája is velünk ugrált.

Közben teljesen besötétedett. Hiányzott a „FÉNY” a tömegnek. Nem sokáig kellett arra várni. Valamelyik méhsejtben valaki elővett egy újságot, összecsavarta, majd meggyújtva a végét, magasra tartotta. Kigyúlt az új fény. Percekre rá, ezer és ezer ilyen fáklya világított körbe-körbe. Kalauzunk zsebéből előhúzta a „Szabad Nép” aznapi számát, adott mindnyájunknak egy-egy oldalt. Összesodortam, és tüzet kértem. Feltartottam én is a fáklyámat. Könnyes szemmel bámultam a lángot. Ekkor éreztem először, hogy nagy dolgok részese lettem.

A „Szabad Nép” ezer és ezer betűje, szava, mondata a téren hamuvá lett. Újra sötétben voltunk, mikor útmutató fényként hangzott sejtől sejtbe a Kossuth téren: Irány a Magyar Rádió, elfoglalni a nép nevében!

Izgalmasan hangzott nekünk az „elfoglalás”. A márciusi ifjakhoz hasonló feladat teljesítése üzött bennünket. Ezért mi, srácok futva tettük meg az utat a Bródy Sándor utcához. Az elsők között értünk oda. A látvány meglepett. A Magyar Rádió kapuja tárva volt. Bent a kapubejáróban lövésre kész gitárral kék parolinos katonák sorfala állt. A látványtól visszahőköltünk, fedezéket keresve. A Pollack Mihály tér sarkánál egy kilences busz vesztegelt. Mögötte biztonságosnak látszott meghúzódni. Egyre többen érkeztek a busz köré. A tömegben hangos szóval kért utat három meglett férfi, akik egy kiáltvánnyal akartak bemenni. Hamarosan dolguk végezetlenül tértek vissza a busz mögé. Tanácskozni kezdtek. Tetszett a javaslat, hogy állítsuk ezt a buszt a kapu elé, elzárni azzal az ávosokat. Kívülről jól ismertük azt az épületet. Sokat jártunk arra, mert közel volt a gimnáziumunkhoz. Tudtam, hogy a kapu felett széles nagy erkély van. A busz tetejéről könnyen fel lehet jutni oda. Ráadásul a kilences „kis Ikarusz” létrát hordott a popsiján, ezért a tetejét meghágni gyerekjáték bárkinek.

Szóval tetszett e terv, ezért a vezető nélküli, otthagyt busz farának nekiveselkedve segítettünk azt a Rádió kapuja elé tolni. Az elképzelés bevált. A busz bezárta az ávosokat, és tetejéről többen feljutottak az erkélyre, amit a tömeg nagy ovációval fogadott. A mi kis diák csoportunk megint ugrándozni kezdett, mint egy órával ezelőtt a Kossuth téren. Örömnéknél egy-két nagy durranás vetett véget. A karácsonyi csillagszórók szagát éreztem, és megijedtem utcában gomolygó füsttől.

Pucoljunk innen, mert meleg lesz itt a helyzet – mondtam a fiúknak.

Kihátráltunk a buszunktól a Múzeum-kert felé. Láttuk, hogy a Kálvin-tér felől katonai Csepel teherautók érkeznek. A látványtól futásnak eredtünk.

Végig trappoltuk a Baross utcát. A Bókay-sarkon lihegve búcsút vettem társaimtól. Még sikerült a nyitott a kapun besurranni. A lépcsőházban felfelé megtapogattam zsebemben kincseimet: 2 Forint ötven fillér vagyonomat, és fegyveremet, egy féltve őrzött bokszer. Megkönnyebbültem, hogy nem veszítettem el semmit.

Ez volt az én október huszonharmadikám. A további napjaimról majd később mesélek.

Bokszer és öngyújtó (56-os elbeszéléseim)

Második rész: A sárga bőrcipő

A bérházban, ahol éltünk 1956-ban, csak egy „világvevő” rádió volt. A többi „néprádió” volt. Azokon csak két kapcsoló kínálta magát. Az egyikkel lehetett a hangerőt teljesen demokratikusan, azaz egyéni kívánságra szabályozni. A másik gomb választást engedett Budapest 1 vagy Budapest 2 műsorai között. A néprádiókon leginkább nálunk a „Szív küldi szívnek” szólt, a híreket esténként a „macskaszemes” készüléken kerestük meg.

A házunk apraja nagyja a világvevő Orion köré gyűlt mint egy vadásztársaság. A zsákmányból mindenki egyformán részesedett, sőt később azt az élelmiszerboltok előtti sorban állás alatt százfelé osztottuk. A vadászpréda a Szabad Európa, az Amerika Hangja vagy a London mondatait voltak, melyeket a zavarás mint álca próbált elrejteni előlünk. Az elejtett hírekből állt össze a kép, hogy az államhatalom kegyetlen a néppel. A rémtetteket az ÁVO hajtja végre. Ezt erősítették meg az október huszonharmadikát követő személyes beszámolók is, melyek a Kossuth téri orvlövészek tevékenységéről és a Köztársaság téri pártház védőinek lövéseiről szóltak.

Talán 1956 október 26-án reggel az utcánkba az emberek összeverődve az ávósok kegyetlenkedéseit taglalták. Éppen ott tátottam a számat közöttük, amikor hír érkezett, hogy a Práter utcában egy ávóst fogtak. Néhányan srácok nyomban odafutottunk. Láttam, hogy a tömeg a Pap-gödör felől kerget egy bőrkabátost, aki befut a Szigony utcába, majd eltűnik a sarok utáni második ház kapujában. A tömeg megállt, és többen a férfi után bementek. Kisvártatva megjelent a bőrkabátos egy második emeleti ablakban. Hárman is nyomták kifelé.

Ennek láttán a tömeg skandálni kezdte: Le vele! Le vele! Le vele!

A bőrkabátos görcsösen kapaszkodott az ablakfélfába és rémulten nézett le a tömegtől szabadon hagyott vesztohelye utcaköveire. A kapaszkodó ujjait nehezen tudták lefejtetni a ablakfélfáról. Bentről előkerült egy kalapács, amely lecsapott.

A bőrkabátos felüvöltött: Nee!

A következő ütés után a test lezuhant, és elterült a kövezeten. A tömeg gyűrűje szűkebbre változott, az emberek elcsendesedtek. A bőrkabátos vérzett és hörgött. Egy rövid csend állt be. Mintha a halálmadár szárnyusogását lehetett volna hallani. Az ember kimúlt.

Mellettem állt egy vasutas-féle, aki elordította magát:

Így fog járni minden ávós! Halál rájuk! zúgta vissza a tömeg.

Kicsit később egy asszony megkérdezte a vasutastól:

Honnan tudni, hogy ki az ávós?

Azok bőrkabátban járnak felelte - az emberünk.

Erre az asszony megjegyezte: De hát az uramnak is van bőrkabátja, és ő nem ávós, hanem orvos!

A vasutas ekkor pontosította egy ávós ismérveit:

Az ávósok mind sárga bőrcipőt kaptak és azt viselik, mint ez a csirkefogó is. A cipőjükről tuti megismerni őket.

Engem mint villámcsapás ért a vasutas szövege. A kiszendett bőrkabátos cipőjére pillantottam, majd a sajátoméra. Én is sárga bőrcipőben voltam.

Itt magyarázattal tartozom a tisztelt olvasónak. A cipőt apám kapta még késmárki diák korában. A felvidéki suszter remeke, sámfában pihent hosszú ideig. Apám korai halála után várta, hogy lábam belé nőjön. Csak hogy én nem tudtam azt kivárni, mert az egyetlen cipőm talpa a minap levált. Ezért a sárga remek orrába reggel két cipőméretnyi papírt tömtem, hogy benne követni tudjam az utcai eseményeket.

Feltűnés nélkül, sárga cipőben kihátráltam a tömegeből, erősen szorongatva a zsebemben egyetlen fegyveremet, a bokszert, futásnak eredtem. A sárga bőrcipő hangosan kaffogott. Nem mertem hátra nézni. Addigi suhanc életem legválságosabb pillanatait éltem át. Persze senki sem kergetett, de az akkor mindegy volt.

A Szigony utcában nagy leckét kaptam, hogy min is múlik egy ember élete. Magamban akkor elhatároztam, hogy nem fogom olcsón adni az enyémet. Azóta vagy fél évszázad eltelt, de eddig még ajánlatot nem kaptam.

Bokszer és öngyújtó

Harmadik rész: Molotov koktél

Hozzánk városiakhoz a ruszki tankok előtt a szükség érkezett meg forradalmi szelek szárnyán. A sarki KÖZÉRT polcairól elfogyott az áru, utántöltés nem jött. A mi spájzunkban a készletet, a fél kiló lisztet, kevéske grízt, zsírt és cukrot a néhány grízes tészta ebéd lenullázta. Vészesen csökkent a polcainkon lapuló teli lekvárosüvegek száma is. A mai tartós élelmiszerek, mint a rizs, kolbász, szalonna, konzervek, akkoriban számunkra mint távoli idegenek, ismeretlenek voltak. A nélkülözés viszont mindennapos vendég volt mifelénk. Emlékszem, hogy még a tűzgyújtás is probléma volt. Azokban a napokban csak egy skatulya gyufa volt a bérház egész emeletén. Anyám Laci öcsémre bízta e kincsek őrzését, aki számon tartotta, babusgatta a karsú tűzcsiholókat. Amikor skatulyában csupán két árva gyufaszál lapított már, javasolta: maradjon égve a gáz! Ezért azokban a napokban takarékon sziszegett a gáztűzhelyünk, várva, hogy surrogva vizet forraljon planta-teánk, cikória kávénk elkészítéséhez, vagy fellobbantsa valamelyik gyufátlan szomszédunk gyertyájának feketéllő kanócat, aki ezután félve vitte konyhájába a tüzet.

Kenyér számunkra több volt mint enivaló. Anyám a késsel keresztet írt a vekni hátuljára, mielőtt megszegte azt. Ha véletlenül leejtettünk egy kenyérdarabkát, azonnal felvettük, és megsóoltuk mielőtt befűrtük volna.

A mindennapi kenyérünk elfogyott. Kenyér-szerző feladattal bízott meg Anyám az egyik október végi reggelen. A lelkemre kötötte, hogy ne menjek az Üllői út felé, mert ott veszélyes lehet. Maradjak csak a háztömbünk közelében. Erre mit tesz egy kamasz fiú, aki úgy érzi van elrettentő fegyvere, egy zsebben lapuló bokszer? Persze, hogy az Üllői út és a Nagytemplom utca sarkán lévő bolthoz megy.

Az Üllői útra érve Jenő unokatestvéremmel találkoztam, akit szintén a kenyérszerzés hajtott.

Siessünk, hogy kapjunk kenyeret - mondta.

Lihegve álltunk meg a bolt előtt, a Nagytemplom utca sarkán. A kenyeres kocsit várók sorában mindenki az elmúlt napok alatt átélteket mesélte. Forradalmi élmények, követelések, vélemények, örömök és sirámok repkedtek kuszán, össze-vissza. A Körúti verebek a fákon képesek ilyen zsongással lenni estefelé, mint ott, a KÖZÉRT előtt a kenyérré várók.

Egyszer csak láttam, hogy a Kilián laktanya irányából fegyveresek jönnek. A kis csapat egy újonc forma katonából, egy vihar kabátos lányból, egy piros-fehér-zöld karszalagos kopasz, ötvenes forma civilből állt. A kiskatona sapkáján nem volt csillag, szájában cigi füstölgött. A hanyagul viselt gitár csöve lefelé fordulva az utcaköveket mustrálta. A lány hátára nehezedő a puská még nem sok golyót köphetett ki magából. A karszalagos kopasz a nem katonásnak látszó kis csapat vezetőjének tűnt. Megálltak a sorunk mellett az utca közepén. A kopasz tölcseért formált kezeiből és fennhangon tudatta:

Emberek, figyelem! Ma nem lesz kenyér, és lehet, hogy holnap vagy azután se! A sor felmorajlott erre.

A kopasz felemelte a kezét, ezzel csendet jelzett, és folytatta:

A ruszki a kenyeres kocsit lovát kilőtték. Most tankokkal jönnek erre a Kilián laktanyát elfoglalni. Nincsenek már messze, öt-tíz percen belül ide érnek. Jobb lesz, ha most szépen hazamennek. De aki harcolni akar a szabadságunkért és a mindennapi kenyérért, az maradjon itt velünk.

A sor felbomlott. A himbálódzó cekkerek, laposra összehúzták magukat, és némán követték gazdijaikat a környező utcák paprikás krumpli szagú kapualjaihoz. A Nagytemplom utca kihalt lett. Csak mi ketten, és egy-két felnőtt maradt ott a sorból. Jenci közelebb húzódott, vállaink összeérték.

A kopasz az Üllői út sarkára állította figyelni a két társát, majd hozzánk lépett, bemutatkozott, és kérdezte mosolyogva:

Átestetek már a tűzkeresztségen? Hol voltatok ez elmúlt napokban? Lelkesen meséltem a rádió ostrománál átélt kalandjaimat.

Kérdőnk fellépésével nagyon katonásnak tűnt nekem. Bizalmat ébresztett bennünk. Megtudtuk tőle, hogy fiatalon sorozták be, és az orosz frontra került. Partizánvadász volt. Hazakerült sebesülés nélkül a Don-kanyarból, majd egyre nyugatabbra távozva harcolt a fegyverletételig. Megszökött az angol fogságból és a Dán határtól gyalog jött haza.

Megmondtuk neveinket, erre ő kezet rázott velünk, ezzel a csapatába fogadott minket. Feri bá, mert így szólítottuk újdonsült parancsnokunkat, rögtön rátért a feladatunkra: meg kell állítani egy ruszki tankot. Nem sokat szaporította a szót, ismertette a T/34-es tank gyengéit.

Acélkoporsó az a benne utazók számára egy utcai bevetéskor. Nem kell bejedi tőle fiúk, közelre nem is tudnak löni. Ti pedig néhány lépésre leszték a tanktól, elbújva – bátorított bennünket a parancsnok.

Mellőlem Jenő, ekkor Feri bá elé lépett, és hadarni kezdett:

Olvastam a „Timur és Csapatában”, hogy benzines palackkal ártalmatlanították a partizán komszomolisták a Tigriseket. Talán az a ruszki tank ellen is beválik! –rázta meg öklét az unokatestvérem.

Úgy van! - csapta vállon Jencit parancsnokunk, éppen ezt a fegyvert akartam javasolni.

Három borosüvegre van szükség. Ki tud szerezni gyorsan? – kérdezte.

Én - felelte egy kék köpenyes bolti eladó férfi, és máris eltűnt a félig lehúzott KÖZÉRT redőny mögött.

Parancsnokunk tovább folytatta.

A palackokba benzint kell tölteni. Kinek van a közelben motorbiciklije? Arról lehetne csapolni.

Erre én jelentkeztem:

Ide harmadik házban laknak keresztapámék. Van ott egy Csepel. Hozhatok tőlük benzint. – mondtam.

Hozd azonnal, nincs sok időnk! – rendelkezett Feri bá.

Unokatestvéremmel a közértestől átvett üvegekkel futásnak eredtünk. Szerencsére a motor ott állt az udvarban, és gazdája éppen babusgatta. Kérésünknek azonnal eleget tett, megcsapolta a benzintankot, és mi futhattunk vissza a teli palackokkal.

Pont akkor értünk az őrhelyre, amikor az Üllői úton az első tank kékes felleget eregetve sietősen elcsörömpölt az utcánk kereszteződése előtt. Akkor láttam élő tankot először. A benyomás, a hang, a látvány, a rezgés és valami különleges fémes-olajos bűz lebénított.

Úgy éreztem, mintha acélmarkok szorítanák ki a szuszit belőlem. Majd géppuskasorozatok pattogását hallottam, amit két három nagy bummm zárt le. Pillanatnyi csönd lett. Ekkor a saroknál figyelő parancsnokunk adta hátra a hírt:

A kiliános bajtársaim a Körút sarkon, elintézték a ruszki tankot.

Hurrá! - jött tőlünk a válasz, mi oldotta a kis csapat kábulatát.

Egy szusszanásnyi idő volt arra, hogy Feri bá megnézzék a palackjainkat. Zsebkendőket kért, és mindegyik szájába belegyömöszölt egyet-egyed.

Na kész a fegyverünk! Álljatok be a palackokkal a sarok után ide – és az első falmélyedésre mutatott.

Ki idősebb kettőtök közül? – kérdezte Feri bá. Erre Jenci jelentkezett. Ő akkor már harmadikos volt, én pedig második osztályba jártam.

Jenő, akkor te leszel a hajító, és te – a parancsnok ekkor rám bökött – pedig a begyújtó! Ez utóbbi jeléül kezembe nyomta az öngyújtóját.

Tudod kezelni az öngyufát, öcskös? – kérdezte tőlem.

Hát.. – volt a bizonytalan válaszom, amit katonás öngyújtó bemutatás követett.

Az eligazítást közelgő nyikorgó láncsörgés törte meg. Jencivel a második beugrásba húzódtunk palackjainkkal, a többiek a sarok utániba lapultak. A második ruszki tank sokkal lassabban haladt el előttünk, mint az első. Most már nem hatott rám bénítólag. Láttam, hogy éppen a kereszteződésünkben bukott le a tornyában ágaskodó figyelő. Az ormótlan fekete vattasapkájának fülvédője libgett utána, majd csattant a vasajtó. Pár perc múlva a csörömpölés elhallgatott. Áll a tank gondoltam. A csend arra indított, hogy a sarokra lopózva kipillantsak az Üllői útra. Messze a Körút sarkánál az első T/34-es füstölgött. A második hozzánk közelebb állt, tornyát, mint egy érdeklődő távoli vendég lassan forgatta jobbra és balra. Szemben őrhelyünkkel az Üllői úton ott állt, és ma is ott magasodik a neogótikus Örökimádás templom, amit két oldalról hasonló stílusban épített házak támasztanak. A tovarisok ott a tankban valamiért gyanúsak vélhették a templomot, mert az ágyúcsövüket oda fordították, ami egyszer csak villant egyet, elszabadítva a templomra a földi poklot.

A hatalmas durranás megsüketített egy időre, és a por megvakított. Amikor a por eloszlott, láttam, hogy a templom mellett a Körúti oldalon magasló volt rendház-épület tetején lyuk tátongva mutatja a megmaradt falon csámpázó képeket. Az Örökimádás tornya sértetlen maradt. Visszabújtam a falmélyedésbe és kiköhögtem a beszívott apró épületmaradványokat. Közben hallottam, hogy az ágyúzó tank motorja felbög, és lassan nyikorogni kezd a lánctalpa. Pár másodperc telt így el, amikor egy éles, érces hangú csattanás után hatalmas robbanás következett. A környék ablaküvegeinek rövid xilofon zenéje volt a befejező akkord, majd halálos csend lett.

Na ez is kész. A Futó utcába telepített tankelhárító ágyúnk végzett vele – közvetítette az eseményt a parancsnokunk.

Fiúk, a következő acélszörnyet már nekünk kell elintézni. A harmadik tank – folytatta – itt nálunk, a sarok közelében fog tüzelő állást elfoglalni. Előtte be fog nézni az utcánkba, hogy nincs-e itt ágyú – hangzott a szakszerű jóslat. Ha jön, akkor húzódjon mindenki be a kapualjba, majd én fogok figyelni – adta ki az utasítását.

A három palack társaságában várakoztunk, csak a hangok jöttek be utánunk kintről. Pár perces szünet után hallottuk, hogy még egy ruszki tank, tehát már a mienk, közelít. Óvatosan jött. Időnként nagyokat böffentett kipufogóival. Egyszer-egyszer megállhatott, mert abbamaradt a lánctalp zene. Egyszer-egyszer megvadulhatott, mert élesen pattogni kezdtek a kövezeten, és tompábban a környező házak falain a gépfegyverének golyói. A tank motorzaja, csikorgása fortissimóra változott, a golyók dobszólója már közelebről szólt. Az utcánkat lövi, gondoltam. Szinte remegtem a kapualjban a félelmes hangverseny futamaitól. Ránéztem társaimra, láttam rajtuk is a hatást. Majd egy újabb motorböffenés után a lánctalp nagyot csikordult és a motorhang ketyegősre változott. Megállhatott a dög, gondoltam. Ekkor megjelent a kapualjban a parancsnok, és hadarni kezdett.

A tank kihátrált az utcánkból és itt állt meg az Üllői úton a sarkunk után. Kifelé, mindenki menjen a helyére! Két fegyveres lövésre készen foglalja el helyét, a palackok legyenek készenlétben. – adta ki az utasításokat Feri bá, majd a elfoglalta a figyelőhelyet.

Hunyorogva léptem ki a homályból. Az izgalomtól kiszáradt a szám. Nem bírtam megállni, hogy ki ne lessek a tankra. A T/34-es tőlem négy-öt méterre állt az Üllői út szélén, fenekét és jobboldali lánctalpas felét felém fordítva, enyhe lila füstöt eregetett két lefelé görbített pufogóján.

Támadunk! Fiúk, ide a palackokkal! – Harsant a parancsnokunk hangja.

Visszaugrottam a helyemre, levettem az öngyújtó kupakját, és vadul megráztam azt, hogy elegendő benzin kerüljön a kanócra. Jobb hüvelykujjamat a szikrát csiholó kerékre szorítottam és vadul fújta a kanócot, hogy gázosodjon rajta az anyag, a biztos a gyújtás érdekében. Tudtam, hogy ha nem gyullad időben a tűz, tervünk akkor nem sikerül. Belém neveltetett, hogy csak az a biztos, amit Isten is úgy akar, ezért gépiesen mormoltam az Üdvözlégy Máriát.

Jenő megragadta az első palackot. A zsebkendődugaszt tenyerével leszorítva megrázta a zöld, néhai kadarkás üveget, amit az orrom alá tartott. A benzinbűztől hátravágtam a fejem, amikor elhangzott a parancs.

Ki a sarokra és gyújtás!

Jenővel és palackjainkkal a sarok Nagytemplom utcai oldalához léptünk. Előkaptam a zsebemből a kupaktalan öngyújtót. Hüvelykujjam harmadik húzására fellobbant az öngyújtó lángja, reszkető kézzel a kanóchoz közelítettem a picit tüzet. A begyűrt zsebkendő rögtön lángra lobbant. Emlékszem az égett szőr szagára, amely a megperzselődött közeli haj kócaimtól származhatott.

Jenő lenyújtott kezében a nyakánál lángoló palackkal kipenderült a sarok mögül az Üllői útra. Utána néztem. Láttam, hogy hármat lép. Az első bombánkat jobb kezében hátrartatva vitte, majd kaszáló mozdulattal a tank lánctalpához vágta, és azzal a lendülettel bal felé hátrafordulva visszaugrott a sarok védelmébe. Parancsnokunk hátrébb lökött minket, de még láttam, hogy a tank kerekek alatt azonnal lángtenger gyúlt.

A szörny motorja többször felbögött, de az ismert lánccsörömpölés most elmaradt.

A tank már nem mozdul innen fiúk – szólt hozzánk a parancsnok. Nyomás, a maradék két palackot meggyújtás nélkül gurítsátok a segge alá – adta ki a parancsot.

Jenci és én megfogtuk az üvegeinket, és a sarokhoz mentünk. Ott böfögött előttünk a szörny. Égett gumi büzt árasztva lángoltak forgó kerekei. A lánc csak rázkódott, nem forgott.

Rajta - kiáltott valaki!

Mint fejesugrás előtt hatalmas levegőt vettem. Mint két kuglis, indultunk neki. Kétrét görnyedve, három hatalmas lépés után egyszerre lendítettük ki palackjainkat a T/34-es alá célozva. Aztán bal lábamon hátraperdültem és gyors szökellésekkel visszatértem a Nagytemplom utcába. Ott Jenővel összeborulva fújtam ki a levegőt, mint egy felszínre érkező bűvár.

Szép volt fiúk, de most azután pucolás hátra egészen a Tömő utca sarkáig, mert itt hamar melegebb lesz a helyzet – rendelkezett Feri bá, a parancsnokunk.

Nyomba futásnak eredtünk. Hallottam, hogy a sarkon maradt bajtársak vad lövöldözésbe kezdtek, amire a tank gépfegyversortüze válaszolgatott. Elértük a Tömő utcát, ahová befordultunk. Lihegve megálltunk.

Fussunk haza – javasoltam.

A Bókay sarkig együtt trappoltunk. Közben egyszer egy nagy robbanást hallottunk.

Ez a tank lehetett, felrobban – mondta Jenő. Ühüm – lihegtem.

Na én itthon vagyok, szerbusz Jenőkém, neked még egy-két sarok hátra van a Ludovikáig. Ne fuss ki az Üllői útra, menj a kis utcákon, vigyázz magadra – búcsúztam az unokatestvéremtől.

Epilógus

Akkor még nem tudtuk, hogy ki Molotov és mi is a koktél. Tehát nem is sejtettük, hogy amit a tankra hajítottunk, azt később Molotov-koktélnak fogják hívni.

Azt sem tudtam, hogy Jenőt majd negyven évvel azután fogom csak látni újra, a „tankcsatánk” után.

Ő azt a negyven évet végigszolgált a hideg- és meleg háborúk összes harcterein, Nyugat-Németországban Koreában, Vietnámban mint az US Army gyalogosa, pilótája, a végén pedig magas rangú tisztje. A legfényesebb kitüntetésének tanúja voltam Kaliforniában, pár hónapja, amikor együtt kószáltunk arrafelé. Ha meglátta valaki Jenő egyszerű sapkáján a veterán jelvényt, akkor az illető rögtön azt mondta neki: Sir, thank you for your service!

A tankcsatánk után, környékünkön melege fordult a helyzet. Házmasterünk zárva tartotta a kapunkat, senki se ki, se be. Mindenki a pincébe kuksolt. Csak a robbanások hangja jutott el hozzám. Házunk is belövést kapott. Mikor már feljöhettünk a pincéből, elszegődtem építkezni. Pont ott voltam leomlott téglákat tisztogató culáger, ahol a romlást a tankunk okozta. Evvel a melóval a gimnázium megnyitásáig egy rég áhított ragasztott Csehszlovák sílécre valót kerestem meg. Ez volt az én jutalmam.

Veszteségem is volt. Az építkezésről szürkületkor, még a kijárási tilalom előtt haza indulván, az Üllői úton két pufajkás gitáros megállított.

Falhoz öcsi – fogták rám a gitárt.

Megmotoztak. Zsebemben ott lapult a bokszerem a nálam maradt öngyújtó társaságában.

Ezek fegyverek – csattant fel az egyik.

Ezeket elkobozzuk – recsegte a másik.

Szerencséd, hogy munkából jössz, mars haza!

Így én itthon maradtam, fegyvereim nélkül, és azóta is dolgozgatok....

Vedres András, Budapest, 2016. október 23.